

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం
॥ ద్వితీయః స్కంధః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

విషయసూచీ

1	ప్రథమోఽధ్యాయః	2
2	ద్వితీయోఽధ్యాయః	8
3	తృతీయోఽధ్యాయః	15
4	చతుర్థోఽధ్యాయః	19
5	పంచమోఽధ్యాయః	23
6	షష్ఠోఽధ్యాయః	28
7	సప్తమోఽధ్యాయః	34
8	అష్టమోఽధ్యాయః	43
9	నవమోఽధ్యాయః	47
10	దశమోఽధ్యాయః	53

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

వరీయానేష తే ప్రశ్నః కృతో లోకహితం నృప ।

ఆత్మవిత్సమ్మతః పుంసాం శ్రోతవ్యాదిషు యః పరః ॥ 1 ॥

1

శ్రోతవ్యాదీని రాజేంద్ర నృణాం సంతి సహస్రశః ।

అపశ్యతామాత్మతత్త్వం గృహేషు గృహమేధినాం ॥ 2 ॥

2

నిద్రయా హ్రీయతే నక్తం వ్యవాయేన చ వా వయః ।

దివా చార్థేహయా రాజన్ కుటుంబభరణేన వా ॥ 3 ॥

3

దేహపత్యకలత్రాదిష్యాత్మసైన్యేష్వసత్స్వపి ।

తేషాం ప్రమత్తో నిధనం పశ్యన్నపి న పశ్యతి ॥ 4 ॥

4

తస్మాద్భారత సర్వాత్మా భగవానీశ్వరో హరిః ।

శ్రోతవ్యః కీర్తితవ్యశ్చ స్మర్తవ్యశ్చేచ్ఛతాభయం ॥ 5 ॥

5

ఏతావాన్ సాంఖ్యయోగాభ్యాం స్వధర్మపరినిష్ఠయా ।

జన్మలాభః పరః పుంసామంతే నారాయణస్మృతిః ॥ 6 ॥

6

ప్రాయేణ మునయో రాజన్నివృత్తా విధిషేధతః ।

నైర్గుణ్యస్థా రమంతే స్మ గుణానుకథనే హరేః ॥ 7 ॥

7

- ఇదం భాగవతం నామ పురాణం బ్రహ్మసమ్మితం |
అధీతవాన్ ద్వాపరాదౌ పితుర్ద్వైపాయనాదహం || 8 || 8
- పరినిష్ఠితోఽపి నైర్గుణ్య ఉత్తమశ్లోకలీలయా |
గృహీతచేతా రాజర్షే ఆఖ్యానం యదధీతవాన్ || 9 || 9
- తదహం తేఽభిధాస్యామి మహాపౌరుషికో భవాన్ |
యస్య శ్రద్ధధతామాశు స్యాన్ముకుందే మతిః సతీ || 10 || 10
- ఏతన్నిర్విద్యమానానామిచ్ఛతామకుతోభయం |
యోగినాం నృప నిర్ణీతం హరేర్నామానుకీర్తనం || 11 || 11
- కిం ప్రమత్తస్య బహుభిః పరోక్షైర్నాయనైరిహ |
వరం ముహూర్తం విదితం ఘటతే శ్రేయసే యతః || 12 || 12
- ఖట్వాంగో నామ రాజర్షిర్జ్ఞాత్వేయత్తామిహాయుషః |
ముహూర్తాత్సర్వముత్సృజ్య గతవానభయం హరిం || 13 || 13
- తవాప్యేత్థర్హి కౌరవ్య సప్తాహం జీవితావధిః |
ఉపకల్పయ తత్సర్వం తావద్యత్సంపరాయకం || 14 || 14
- అంతకాలే తు పురుష ఆగతే గతసాధ్వసః |
భింద్యాదసంగశస్త్రేణ స్పృహం దేహేఽను యే చ తం || 15 || 15
- గృహాత్ ప్రవ్రజితో ధీరః పుణ్యతీర్థజలాఘ్రతః |
శుచౌ వివిక్త ఆసీనో విధివత్కల్పితాసనే || 16 || 16
- అభ్యసేన్మనసా శుద్ధం త్రివృద్భృహ్మాక్షరం పరం |
మనో యచ్ఛేజ్జితశ్వాసో బ్రహ్మబీజమవిస్మరన్ || 17 || 17
- నియచ్ఛేద్విషయేభ్యోఽక్షాన్మనసా బుద్ధిసారథిః |
మనః కర్మభిరాక్షిప్తం శుభార్థే ధారయేద్ధియా || 18 || 18

- తత్రైకావయవం ధ్యాయేదవ్యుచ్ఛిన్నేన చేతసా |
మనో నిర్విషయం యుక్త్వా తతః కించన న స్మరేత్ |
పదం తత్సరమం విష్ణోర్మనో యత్ర ప్రసీదతి || 19 || 19
- రజస్తమోభ్యామాక్షిప్తం విమూఢం మన ఆత్మనః |
యచ్ఛేద్ధారణయా ధీరో హంతి యా తత్కృతం మలం || 20 || 20
- యస్యాం సంధార్యమాణాయాం యోగినో భక్తిలక్షణః |
ఆశు సంపద్యతే యోగ ఆశ్రయం భద్రమీక్షతః || 21 || 21
- రాజోవాచ
యథా సంధార్యతే బ్రహ్మన్ ధారణా యత్ర సమ్మతా |
యాదృశీ వా హరేదాశు పురుషస్య మనోమలం || 22 || 22
- శ్రీశుక ఉవాచ
జితాసనో జితశ్వాసో జితసంగో జితేంద్రియః |
స్థూలే భగవతో రూపే మనః సంధారయేద్ధియా || 23 || 23
- విశేషస్తస్య దేహోఽయం స్థవిష్టశ్చ స్థవీయసాం |
యత్రేదం దృశ్యతే విశ్వం భూతం భవ్యం భవచ్ఛ సత్ || 24 || 24
- ఆండకోశే శరీరేఽస్మిన్ సప్తావరణసంయుతే |
వైరాజః పురుషో యోఽసౌ భగవాన్ ధారణాశ్రయః || 25 || 25
- పాతాలమేతస్య హి పాదమూలం
పఠంతి పార్షణ్ణప్రపదే రసాతలం |
మహాతలం విశ్వసృజోఽథ గుల్ఫౌ
తలాతలం వై పురుషస్య జంఘే || 26 || 26
- ద్వే జానునీ సుతలం విశ్వమూర్తే -
రూరుద్వయం వితలం చాతలం చ |

మహీతలం తజ్జఘనం మహీపతే
నభస్తలం నాభిసరో గృణంతి || 27 ||

27

ఉరఃస్థలం జ్యోతిరనీకమస్య
గ్రీవా మహర్వదనం వై జనోఽస్య |
తపో రరాటీం విదురాదిపుంసః
సత్యం తు శీర్షాణి సహస్రశీర్షః || 28 ||

28

ఇంద్రాదయో బాహవ ఆహురుస్తాః
కర్ణౌ దిశః శ్రోత్రమముష్య శబ్దః |
నాసత్యదస్త్రా పరమస్య నాసే
పూణోఽస్య గంధో ముఖమగ్నిరిద్ధః || 29 ||

29

ద్యౌరక్షిణీ చక్షురభూత్పతంగః
పక్ష్యాణి విష్ణోరహనీ ఉభే చ |
తద్భ్రూవిజృంభః పరమేష్ఠిధిష్ఠ్య -
మాపోఽస్య తాలూ రస ఏవ జిహ్వో || 30 ||

30

ఛందాంస్యనంతస్య శిరో గృణంతి
దంష్ట్రా యమః స్నేహకలా ద్విజాని |
హాసో జనోన్మాదకరీ చ మాయా
దురంతసర్గో యదపాంగమోక్షః || 31 ||

31

వ్రీడోత్తరోష్ఠోఽధర ఏవ లోభో
ధర్మః స్తనోఽధర్మపథోఽస్య పృష్ఠం |
కస్తస్య మేఢ్రం వృషణౌ చ మిత్రౌ
కుక్షిః సముద్రా గిరయోఽస్థిసంఘాః || 32 ||

32

నద్యోఽస్య నాడ్యోఽథ తనూరుహాణి
మహీరుహ విశ్వతనోర్పుపేంద్ర |

అనంతవీర్యః శ్వసితం మాతరిశ్వా
గతిర్వయః కర్మ గుణప్రవాహః || 33 ||

33

ఈశస్య కేశాన్ విదురంబువాహన్
వాసస్తు సంధ్యాం కురువర్య భూమ్నః |
అవ్యక్తమాహుర్ద్బదయం మనశ్చ
స చంద్రమాః సర్వవికారకోశః || 34 ||

34

విజ్ఞానశక్తిం మహిమామనంతి
సర్వాత్మనోఽంతఃకరణం గిరిత్రం |
అశ్వాశ్వతర్యుష్ట్రగజా నఖాని
సర్వే మృగాః పశవః శ్రోణిదేశే || 35 ||

35

వయాంసి తద్వ్యాకరణం విచిత్రం
మనుర్మనీషా మనుజో నివాసః |
గంధర్వవిద్యాధరచారణాప్సరః -
స్వరస్మత్తీరసురానీకవీర్యః || 36 ||

36

బ్రహ్మననం క్షత్రభుజో మహాత్మా
విడూరురంఘ్రిశ్రితకృష్ణవర్ణః |
నానాభిధాభీజ్యగణోపపన్నో
ద్రవ్యాత్మకః కర్మ వితానయోగః || 37 ||

37

ఇయానసావీశ్వరవిగ్రహస్య
యః సన్నివేశః కథితో మయా తే |
సంధార్యతేఽస్మిన్ వపుషి స్థవిష్టే
మనః స్వబుద్ధ్యా న యతోఽస్తి కించిత్ || 38 ||

38

స సర్వధీవృత్త్యనుభూతసర్వ
ఆత్మా యథా స్వప్నజనేక్షితైకః |

తం సత్యమానందనిధిం భజేత

నాన్యత్ర సజ్జేద్ యత ఆత్మపాతః || 39 ||

39

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
ద్వితీయస్కంధే మహాపురుషసంస్థానువర్ణనే ప్రథమోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

ఏవం పురా ధారణయాఽఽత్మయోని -

ర్షష్టాం స్మృతిం ప్రత్యవరుధ్య తుష్టాత్ |

తథా ససర్జేదమమోఘదృష్టి -

ర్యథాప్యయాత్ ప్రాగ్ వ్యవసాయబుద్ధిః || 1 ||

40

శాబ్దస్య హి బ్రహ్మణ ఏష పంథా

యన్నామభిర్ధ్యాయతి ధీరపార్జ్వైః |

పరిభ్రమంస్తత్ర న విందతేఽర్థాన్

మాయామయే వాసనయా శయానః || 2 ||

41

అతః కవిర్నామసు యావదర్థః

స్యాదప్రమత్తో వ్యవసాయబుద్ధిః |

సిద్ధేఽన్యథార్థే న యతేత తత్ర

పరిశ్రమం తత్ర సమీక్షమాణః || 3 ||

42

సత్యాం క్షితౌ కిం కశిపోః ప్రయాసై -

ర్భాహౌ స్వసిద్ధే హ్యుపబర్హణైః కిం |

సత్యంజలౌ కిం పురుధాన్నపాత్ర్యా

దిగ్వల్కలాదౌ సతి కిం దుకూలైః || 4 ||

43

చీరాణి కిం పథి న సంతి దిశంతి భిక్షాం

నైవాంఘ్రిపాః పరభృతః సరితోఽప్యశుష్యన్ |

రుద్ధా గుహః కిమజితోఽవతి నోపసన్నాన్

కస్మాద్ భజంతి కవయో ధనదుర్మదాంధాన్ || 5 ||

44

ఏవం స్వచిత్తే స్వత ఏవ సిద్ధ

ఆత్మా ప్రియోఽర్థో భగవాననంతః |

తం నిర్వృతో నియతార్థో భజేత

సంసారహేతూపరమశ్చ యత్ర || 6 ||

45

కస్తాం త్వనాదృత్య పరానుచింతా -

మృతే పశూనసతీం నామ యుంజ్యాత్ |

పశ్యంజనం పతితం వైతరణ్యాం

స్వకర్మజాన్ పరితాపాంజుషాణం || 7 ||

46

కేచిత్ స్వదేహాంతర్హదయావకాశే

ప్రాదేశమాత్రం పురుషం వసంతం |

చతుర్భుజం కంజరథాంగశంఖ -

గదాధరం ధారణయా స్మరంతి || 8 ||

47

ప్రసన్నవక్త్రం నలినాయతేక్షణం

కదంబకింజల్కపిశంగవాససం |

లసన్మహారత్నహిరణ్మయాంగదం

స్ఫురన్మహారత్నకిరీటకుండలం || 9 ||

48

ఉన్నిద్రహృత్పంకజకర్ణికాలయే

యోగేశ్వరాస్థాపితపాదపల్లవం |

శ్రీలక్ష్మణం కౌస్తుభరత్నకంధర -

మల్లానలక్ష్మ్యా వనమాలయాఽఽచితం || 10 ||

49

విభూషితం మేఖలయాంగులీయకై -

ర్మహాధనైర్నూపురకంకణాదిభిః |

స్నిగ్ధామలాకుంచితనీలకుంతలై -

ర్విరోచమానాననహాసపేశలం || 11 ||

50

అదీనలీలాహాసితేక్షణోల్లసద్ -

భ్రూభంగసంసూచితభూర్యనుగ్రహం |

ఈక్షేత చింతామయమేనమీశ్వరం

యావన్మనో ధారణయావతిష్ఠతే || 12 ||

51

ఏకైకశోఽంగాని ధియానుభావయేత్

పాదాది యావద్ధసితం గదాభృతః |

జితం జితం స్థానమపోహ్య ధారయేత్

పరం పరం శుద్ధ్యతి ధీర్యథా యథా || 13 ||

52

యావన్న జాయేత పరావరేఽస్మిన్

విశ్వేశ్వరే ద్రష్టరి భక్తియోగః |

తావత్ స్థవీయః పురుషస్య రూపం

క్రియావసానే ప్రయతః స్మరేత || 14 ||

53

స్థిరం సుఖం చాసనమాశ్రితో యతి -

ర్యదా జిహాసురిమమంగ లోకం |

కాలే చ దేశే చ మనో న సజ్జయేత్

ప్రాణాన్ నియచ్ఛేన్ననసా జితాసుః || 15 ||

54

మనః స్వబుద్ధ్యామలయా నియమ్య

క్షేత్రజ్ఞ ఏతాం నినయేత్ తమాత్మని |

ఆత్మానమాత్మన్యవరుధ్య ధీరో

లభ్యోపశాంతిర్విరమేత కృత్యాత్ || 16 ||

55

న యత్ర కాలోఽనిమిషాం పరః ప్రభుః

కుతో ను దేవా జగతాం య ఈశిరే ।

న యత్ర సత్త్వం న రజస్తమశ్చ

న వై వికారో న మహాన్ ప్రధానం ॥ 17 ॥

56

పరం పదం వైష్ణవమామనంతి తద్

యన్నేతి నేతీత్యతదుత్సిస్సుక్షమః ।

విస్ఫుజ్య దౌరాత్మ్యమనన్యసౌహృదా

హృదోపగుహ్యార్హపదం పదే పదే ॥ 18 ॥

57

ఇత్థం మునిస్తూపరమేద్ వ్యవస్థితో

విజ్ఞానదృగ్విర్యసురంధితాశయః ।

స్వపార్షి నాఽఽపీడ్య గుదం తతోఽనిలం

స్థానేషు షటూస్సన్నమయేజ్జితక్లమః ॥ 19 ॥

58

నాభ్యాం స్థితం హృద్యధిరోప్య తస్మా -

దుదానగత్యోరసి తం నయేన్మునిః ।

తతోఽనుసంధాయ ధియా మనస్వీ

స్వతాలుమూలం శనకైర్నయేత ॥ 20 ॥

59

తస్మాద్ భ్రువోరంతరమున్నయేత

నిరుద్ధసప్తాయతనోఽనపేక్షః ।

స్థిత్యా ముహూర్తార్థమకుంఠదృష్టి -

ర్నిర్భిద్య మూర్ధన్ విస్ఫుజేత్పరం గతః ॥ 21 ॥

60

యది ప్రయాస్యన్ నృప పారమేష్ఠ్యం

వైహాయసానాముత యద్ విహారం ।

అష్టాధిపత్యం గుణసన్నివాయే

సహైవ గచ్ఛేన్మనసేంద్రియైశ్చ ॥ 22 ॥

61

యోగేశ్వరాణాం గతిమాహురంత -

ర్భహిస్త్రిలోక్యాః పవనాంతరాత్మనాం |

న కర్మభిస్తాం గతిమాప్నువంతి

విద్యాతపోయోగసమాధిభాజాం || 23 ||

62

వైశ్వానరం యాతి విహాయసా గతః

సుషుప్త్యయా బ్రహ్మపథేన శోచిషా |

విధూతకల్కోఽథ హరేరుదస్తాత్

ప్రయాతి చక్రం నృప శైశుమారం || 24 ||

63

తద్ విశ్వనాభిం త్వతివర్త్య విష్ణో -

రణీయసా విరజేనాత్మనైకః |

నమస్కృతం బ్రహ్మవిదాముపైతి

కల్పాయుషో యద్ విబుధా రమంతే || 25 ||

64

అథో అనంతస్య ముఖానలేన

దందహ్యమానం స నిరీక్ష్య విశ్వం |

నిర్యాతి సిద్ధేశ్వరజుష్టధిష్ఠ్యం

యద్ ద్వైపరార్ధ్యం తదు పారమేష్ఠ్యం || 26 ||

65

న యత్ర శోకో న జరా న మృత్యు -

ర్నార్తిర్న చోద్వేగ ఋతే కుతశ్చిత్ |

యచ్ఛిత్తతోఽదః కృపయానిదంవిదాం

దురంతదుఃఖప్రభవానుదర్శనాత్ || 27 ||

66

తతో విశేషం ప్రతిపద్య నిర్భయ -

స్తేనాత్మనాపోఽనలమూర్తిరత్వరన్ |

జ్యోతిర్మయో వాయుముపేత్య కాలే

వాయ్వాత్మనా ఖం బృహదాత్మలింగం || 28 ||

67

పూణేన గంధం రసనేన వై రసం

రూపం తు దృష్ట్వా శ్వసనం త్వచైవ ।

శ్రోత్రేణ చోపేత్య నభోగుణత్వం

ప్రాణేన చాకూతిముపైతి యోగీ ॥ 29 ॥

68

స భూతసూక్ష్మేంద్రియసన్నికర్షం

మనోమయం దేవమయం వికార్యం ।

సంసాద్య గత్యా సహ తేన యాతి

విజ్ఞానతత్త్వం గుణసన్నిరోధం ॥ 30 ॥

69

తేనాత్మనాఽఽత్మానముపైతి శాంత -

మానందమానందమయోఽవసానే ।

ఏతాం గతిం భాగవతీం గతో యః

స వై పునర్నేహ విషజ్జతేఽంగ ॥ 31 ॥

70

ఏతే సృతీ తే నృప వేదగీతే

త్వయాభిప్రప్తే హ సనాతనే చ ।

యే వై పురా బ్రహ్మణ ఆహ పృష్ట

ఆరాధితో భగవాన్ వాసుదేవః ॥ 32 ॥

71

న హ్యతోఽన్యః శివః పంథా విశతః సంసృతావిహ ।

వాసుదేవే భగవతి భక్తియోగో యతో భవేత్ ॥ 33 ॥

72

భగవాన్ బ్రహ్మ కార్తస్యేన త్రిరన్వీక్ష్య మనీషయా ।

తదధ్యవస్యత్ కూటస్థో రతిరాత్మన్ యతో భవేత్ ॥ 34 ॥

73

భగవాన్ సర్వభూతేషు లక్ష్మితః స్వాత్మనా హరిః ।

దృశ్యైర్బుద్ధ్యాదిభిర్ద్గష్టా లక్షణైరనుమాపకైః ॥ 35 ॥

74

తస్మాత్ సర్వాత్మనా రాజన్ హరిః సర్వత్ర సర్వదా |
శ్రోతవ్యః కీర్తితవ్యశ్చ స్మర్తవ్యో భగవాన్పుణాం || 36 ||

75

పిబంతి యే భగవత ఆత్మనః సతాం
కథామృతం శ్రవణపుటేషు సంభృతం |
పునంతి తే విషయవిదూషితాశయం
వ్రజంతి తచ్ఛరణసరోరుహాంతికం || 37 ||

76

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
ద్వితీయస్కంధే పురుషసంస్థావర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే తృతీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

ఏవమేతన్నిగదితం పృష్టవాన్ యద్భవాన్ మమ ।

నృణాం యన్మ్రీయమాణానాం మనుష్యేషు మనీషిణాం ॥ 1 ॥

77

బ్రహ్మవర్చసకామస్తు యజేత బ్రహ్మణస్పతిం ।

ఇంద్రమింద్రియకామస్తు ప్రజాకామః ప్రజాపతీన్ ॥ 2 ॥

78

దేవీం మాయాం తు శ్రీకామస్తేజస్కామో విభావసుం ।

వసుకామో వసూన్ రుద్రాన్ వీర్యకామోఽథ వీర్యవాన్ ॥ 3 ॥

79

అన్నాద్యకామస్త్వదితిం స్వర్గకామోఽదితేః సుతాన్ ।

విశ్వాందేవాన్ రాజ్యకామః సాధ్యాన్సంసాధకో విశాం ॥ 4 ॥

80

ఆయుష్కామోఽశ్వినౌ దేవౌ పుష్టికామ ఇలాం యజేత్ ।

ప్రతిష్ఠాకామః పురుషో రోదసీ లోకమాతరౌ ॥ 5 ॥

81

రూపాభికామో గంధర్వాన్ స్త్రీకామోఽప్సర ఉర్వశీం ।

ఆధిపత్యకామః సర్వేషాం యజేత పరమేష్ఠినం ॥ 6 ॥

82

యజ్ఞం యజేద్ యశస్కామః కోశకామః ప్రచేతసం ।

విద్యాకామస్తు గిరిశం దాంపత్యార్థ ఉమాం సతీం ॥ 7 ॥

83

- ధర్మార్థ ఉత్తమశ్లోకం తంతుం తన్వన్ పితౄన్ యజేత్ |
రక్షాకామః పుణ్యజనానోజస్కామో మరుద్గణాన్ || 8 || 84
- రాజ్యకామో మనూన్ దేవాన్ నిర్మతిం త్వభిచరన్ యజేత్ |
కామకామో యజేత్ సోమమకామః పురుషం పరం || 9 || 85
- అకామః సర్వకామో వా మోక్షకామ ఉదారధీః |
తీవ్రేణ భక్తియోగేన యజేత పురుషం పరం || 10 || 86
- ఏతావానేవ యజతామిహ నిఃశ్రేయసోదయః |
భగవత్యచలో భావో యద్ భాగవతసంగతః || 11 || 87
- జ్ఞానం యదా ప్రతినివృత్తగుణోర్మిచక్ర -
మాత్మప్రసాద ఉత యత్ర గుణేష్వసంగః |
కైవల్యసమ్మతపథస్త్యథ భక్తియోగః
కో నిర్వృతో హరికథాసు రతిం న కుర్యాత్ || 12 || 88
- శౌనక ఉవాచ
ఇత్యభివ్యాహృతం రాజా నిశమ్య భరతర్షభః |
కిమన్యత్పుష్టవాన్ భూయో వైయాసకిమ్మపిం కవిం || 13 || 89
- ఏతచ్ఛ్రూషతాం విద్వన్ సూత నోఽర్హసి భాషితుం |
కథా హరికథోదర్కాః సతాం స్యుః సదసి ధ్రువం || 14 || 90
- స వై భాగవతో రాజా పాండవేయో మహారథః |
బాలక్రీడనకైః క్రీడన్ కృష్ణక్రీడాం య ఆదదే || 15 || 91
- వైయాసకిశ్చ భగవాన్ వాసుదేవపరాయణః |
ఉరుగాయగుణోదారాః సతాం స్యుర్హి సమాగమే || 16 || 92

- ఆయుర్వరతి వై పుంసాముద్యన్నస్తం చ యన్నసౌ |
తస్యర్థే యత్క్షణో నీత ఉత్తమశ్లోకవార్తయా || 17 || 93
- తరవః కిం న జీవంతి భస్మాః కిం న శ్వసంత్యుత |
న ఖాదంతి న మేహంతి కిం గ్రామపశవోఽపరే || 18 || 94
- శ్వవిడ్వరాహోష్ఠఖరైః సంస్తుతః పురుషః పశుః |
న యత్కర్ణపథోపేతో జాతు నామ గదాగ్రజః || 19 || 95
- బిలే బతోరుక్రమవిక్రమాన్ యే
న శృణ్వతః కర్ణపుటే నరస్య |
జిహ్వసతీ దార్దురికేవ సూత
న చోపగాయత్యురుగాయగాధాః || 20 || 96
- భారః పరం పట్టకిరీటజుష్ట -
మప్యుత్తమాంగం న నమేన్ముకుందం |
శావౌ కరౌ నో కురుతః సపర్యాం
హరేర్లసత్కాంచనకంకణౌ వా || 21 || 97
- బర్హాయితే తే నయనే నరాణాం
లింగాని విష్ణోర్న నిరీక్షతో యే |
పాదౌ నృణాం తౌ ద్రుమజన్మభాజౌ
క్షేత్రాణి నానువ్రజతో హరేర్యౌ || 22 || 98
- జీవంభవో భాగవతాంఘ్రిరేణుం
న జాతు మర్త్యోఽభిలభేత యస్తు |
శ్రీవిష్ణుపద్యా మనుజస్తులస్యాః
శ్వసంభవో యస్తు న వేద గంధం || 23 || 99

తదశ్శసారం హృదయం బతేదం

యద్ గృహ్యమాణైర్హరినామధేయైః |

న విక్రియేతాథ యదా వికారో

నేత్రే జలం గాత్రరుహేషు హర్షః || 24 ||

100

అథాభిధేహ్యంగ మనోఽనుకూలం

ప్రభాషసే భాగవతప్రధానః |

యదాహ వైయాసకిరాత్మవిద్యా -

విశారదో నృపతిం సాధు పృష్టః || 25 ||

101

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే తృతీయోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

సూత ఉవాచ

వైయాసకేరితి వచస్తత్త్వనిశ్చయమాత్మనః ।

ఉపధార్య మతిం కృష్ణే ఔత్తరేయః సతీం వ్యధాత్ ॥ 1 ॥

102

ఆత్మజాయాసుతాగారపశుద్రవిణబంధుషు ।

రాజ్యే చావికలే నిత్యం విరూఢాం మమతాం జహౌ ॥ 2 ॥

103

పప్రచ్ఛ చేమమేవార్థం యన్మాం పృచ్ఛథ సత్తమాః ।

కృష్ణానుభావశ్రవణే శ్రద్ధధానో మహామనాః ॥ 3 ॥

104

సంస్థాం విజ్ఞాయ సన్న్యస్య కర్మ త్రైవర్గికం చ యత్ ।

వాసుదేవే భగవతి ఆత్మభావం దృఢం గతః ॥ 4 ॥

105

రాజోవాచ

సమీచీనం వచో బ్రహ్మన్ సర్వజ్ఞస్య తవానఘ ।

తమో విశీర్యతే మహ్యం హరేః కథయతః కథాం ॥ 5 ॥

106

భూయ ఏవ వివిత్సామి భగవానాత్మమాయయా ।

యథేదం సృజతే విశ్వం దుర్విభావ్యమధీశ్వరైః ॥ 6 ॥

107

యథా గోపాయతి విభుర్యథా సంయచ్ఛతే పునః |
 యాం యాం శక్తిముపాశ్రిత్య పురుశక్తిః పరః పుమాన్ |
 ఆత్మానం క్రీడయన్ క్రీడన్ కరోతి వికరోతి చ || 7 || 108

నూనం భగవతో బ్రహ్మన్ హరేరద్భుతకర్మణః |
 దుర్విభావ్యమివాభాతి కవిభిశ్చాపి చేష్టితం || 8 || 109

యథా గుణాంస్తు ప్రకృతేర్యుగపత్ క్రమశోఽపి వా |
 బిభర్తి భూరిశస్త్యైకః కుర్వన్ కర్మాణి జన్మభిః || 9 || 110

విచికిత్సితమేతన్నే బ్రవీతు భగవాన్ యథా |
 శాబ్దే బ్రహ్మణి నిష్ఠాతః పరస్మింశ్చ భవాన్థలు || 10 || 111

సూత ఉవాచ
 ఇత్యుపామంత్రితో రాజ్ఞా గుణానుకథనే హరేః |
 హృషీకేశమనుస్మృత్య ప్రతివక్తుం ప్రచక్రమే || 11 || 112

శ్రీశుక ఉవాచ
 నమః పరస్మై పురుషాయ భూయసే
 సదుద్భవస్థాననిరోధలీలయా |
 గృహీతశక్తిత్రితయాయ దేహినా -
 మంతర్భవాయానుపలక్ష్యవర్తమే || 12 || 113

భూయో నమః సద్య్విజినచ్ఛిదేఽసతా -
 మసంభవాయాఖిలసత్త్వమూర్తయే |
 పుంసాం పునః పారమహంస్య ఆశ్రమే
 వ్యవస్థితానామనుమృగ్యదాశుషే || 13 || 114

నమో నమస్తేఽస్త్యృషభాయ సాత్వతాం
 విదూరకాష్ఠాయ ముహుః కుయోగినాం |

నిరస్తసామ్యాతిశయేన రాధసా

స్వధామని బ్రహ్మణి రంస్యతే నమః || 14 ||

115

యత్కిర్తనం యత్స్మరణం యదీక్షణం

యద్వందనం యచ్ఛృవణం యద్వర్ణణం |

లోకస్య సద్యో విధునోతి కల్మషం

తస్మై సుభద్రశ్రవసే నమో నమః || 15 ||

116

విచక్షణా యచ్ఛరణోపసాదనాత్

సంగం వ్యుదస్యోభయతోఽంతరాత్మనః |

విందంతి హి బ్రహ్మగతిం గతక్లమా -

స్తస్మై సుభద్రశ్రవసే నమో నమః || 16 ||

117

తపస్వినో దానపరా యశస్వినో

మనస్వినో మంత్రవిదః సుమంగలాః |

క్షేమం న విందంతి వినా యదర్పణం

తస్మై సుభద్రశ్రవసే నమో నమః || 17 ||

118

కిరాతహూణాంధ్రపులిందపుల్కసా

ఆభీరకంకా యవనాః ఖసాదయః |

యేఽన్యే చ పాపా యదుపాశ్రయాశ్రయాః

శుభ్యంతి తస్మై ప్రభవిష్ణవే నమః || 18 ||

119

స ఏష ఆత్మాఽఽత్మవతామధీశ్వర -

స్త్రీయామయో ధర్మమయస్తపోమయః |

గతవ్యలీకైరజశంకరాదిభి -

ర్వితర్యులింగో భగవాన్ ప్రసీదతాం || 19 ||

120

శ్రియః పతిర్యజ్ఞపతిః ప్రజాపతి -

ర్థియాం పతిర్లోకపతిర్ధరాపతిః |

పతిర్గతిశ్చాంధకవృష్టిసాత్వతాం

ప్రసీదతాం మే భగవాన్ సతాం పతిః || 20 ||

121

యదంప్ర్యుభిధ్యానసమాధిధౌతయా

ధియానుపశ్యంతి హి తత్త్వమాత్మనః |

వదంతి చైతత్ కవయో యథారుచం

స మే ముకుందో భగవాన్ ప్రసీదతాం || 21 ||

122

ప్రచోదితా యేన పురా సరస్వతీ

వితన్వతాజస్య సతీం స్మృతిం హృది |

స్వలక్షణా ప్రాదురభూత్ కిలాస్యతః

స మే ఋషీణామృషభః ప్రసీదతాం || 22 ||

123

భూతైర్మహద్భిర్య ఇమాః పురో విభు -

ర్నిర్మాయ శేతే యదమూషు పూరుషః |

భుంక్తే గుణాన్ షోడశ షోడశాత్మకః

సోఽలంకృషీష్ట భగవాన్ వచాంసి మే || 23 ||

124

నమస్తస్మై భగవతే వాసుదేవాయ వేధసే |

పపుర్జ్ఞానమయం సౌమ్యా యన్ముఖాంబురుహాసవం || 24 ||

125

ఏతదేవాత్మభూ రాజన్ నారదాయ విప్రుచ్ఛతే |

వేదగర్భోఽభ్యధాత్ సాక్షాద్ యదాహ హరిరాత్మనః || 25 ||

126

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే చతుర్థోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే పంచమోఽధ్యాయః ॥

నారద ఉవాచ

దేవదేవ నమస్తేఽస్తు భూతభావన పూర్వజ ।

తద్ విజానీహి యజ్ఞానమాతృతత్త్వనిదర్శనం ॥ 1 ॥

127

యద్రూపం యదధిష్ఠానం యతః సృష్టమిదం ప్రభో ।

యత్సంస్థం యత్పరం యచ్ఛ తత్తత్త్వం వద తత్త్వతః ॥ 2 ॥

128

సర్వం హ్యేతద్ భవాన్ వేద భూతభవ్యభవత్ప్రభుః ।

కరామలకవద్ విశ్వం విజ్ఞానావసితం తవ ॥ 3 ॥

129

యద్విజ్ఞానో యదాధారో యత్పరస్త్వం యదాత్మకః ।

ఏకః సృజసి భూతాని భూతైరేవాత్మమాయయా ॥ 4 ॥

130

ఆత్మన్ భావయసే తాని న పరాభావయన్ స్వయం ।

ఆత్మశక్తిమవష్టభ్య ఊర్జనాభిరివాక్లమః ॥ 5 ॥

131

నాహం వేద పరం హ్యస్మిన్నాపరం న సమం విభో ।

నామరూపగుణైర్భావ్యం సదసత్ కించిదన్యతః ॥ 6 ॥

132

స భవానచరద్ ఘోరం యత్ తపః సుసమాహితః ।

తేన ఖేదయసే నస్త్వం పరాశంకాం ప్రయచ్ఛసి ॥ 7 ॥

133

- ఏతన్నే పృచ్ఛతః సర్వం సర్వజ్ఞ సకలేశ్వర |
విజానీహి యథైవేదమహం బుద్ధ్యేఽనుశాసితః || 8 || 134
- బ్రహ్మోవాచ
సమ్యక్ కారుణికస్యేదం వత్స తే విచికిత్సితం |
యదహం చోదితః సౌమ్య భగవద్వీర్యదర్శనే || 9 || 135
- నాన్యతం తవ తచ్ఛాపి యథా మాం ప్రబ్రవీషి భోః |
అవిజ్ఞాయ పరం మత్త ఏతావత్త్వం యతో హి మే || 10 || 136
- యేన స్వరోచిషా విశ్వం రోచితం రోచయామ్యహం |
యథార్కోఽగ్నిర్యథా సోమో యథర్క్షగ్రహతారకాః || 11 || 137
- తస్మై నమో భగవతే వాసుదేవాయ ధీమహి |
యన్మాయయా దుర్జయయా మాం బ్రువంతి జగధ్గురుం || 12 || 138
- విలజ్జమానయా యస్య స్థాతుమీక్షాపథేఽముయా |
విమోహితా వికత్థంతే మమాహమితి దుర్ధియః || 13 || 139
- ద్రవ్యం కర్మ చ కాలశ్చ స్వభావో జీవ ఏవ చ |
వాసుదేవాత్పరో బ్రహ్మన్న చాన్యోఽర్థోఽస్తి తత్త్వతః || 14 || 140
- నారాయణపరా వేదా దేవా నారాయణాంగజాః |
నారాయణపరా లోకా నారాయణపరా మఖాః || 15 || 141
- నారాయణపరో యోగో నారాయణపరం తపః |
నారాయణపరం జ్ఞానం నారాయణపరా గతిః || 16 || 142
- తస్యాపి ద్రష్టురీశస్య కూటస్థస్యాఖిలాత్మనః |
సృజ్యం సృజామి సృష్టోఽహమీక్షయైవాభిచోదితః || 17 || 143

- సత్త్వం రజస్తమ ఇతి నిర్గుణస్య గుణాస్తయః |
స్థితిసర్గనిరోధేషు గృహీతా మాయయా విభోః || 18 || 144
- కార్యకారణకర్తృత్వే ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాశ్రయాః |
బద్ధుంతి నిత్యదా ముక్తం మాయినం పురుషం గుణాః || 19 || 145
- స ఏష భగవాన్ లింగైస్త్రిభిరేభిరథోక్షజః |
స్వలక్షితగతిర్భూహ్మన్ సర్వేషాం మమ చేశ్వరః || 20 || 146
- కాలం కర్మ స్వభావం చ మాయేశో మాయయా స్వయా |
ఆత్మన్ యదృచ్ఛయా ప్రాప్తం విబుభూషురుపాదదే || 21 || 147
- కాలాద్ గుణవ్యతికరః పరిణామః స్వభావతః |
కర్మణో జన్మ మహతః పురుషాధిష్ఠితాదభూత్ || 22 || 148
- మహతస్తు వికుర్వాణాద్రజఃసత్త్వోపబృంహితాత్ |
తమఃప్రధానస్త్యభవద్ ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాత్మకః || 23 || 149
- సోఽహంకార ఇతి ప్రోక్తో వికుర్వన్ సమభూత్తిధా |
వైకారికస్తైజసశ్చ తామసశ్చేతి యద్భిదా |
ద్రవ్యశక్తిః క్రియాశక్తిర్జ్ఞానశక్తిరితి ప్రభో || 24 || 150
- తామసాదపి భూతాదేర్వికుర్వాణాదభూన్నభః |
తస్య మాత్రా గుణః శబ్దో లింగం యద్ ద్రష్టృదృశ్యయోః || 25 || 151
- నభసోఽథ వికుర్వాణాదభూత్ స్పర్శగుణోఽనిలః |
పరాన్వయాచ్ఛబ్దవాంశ్చ ప్రాణ ఓజః సహో బలం || 26 || 152
- వాయోరపి వికుర్వాణాత్ కాలకర్మస్వభావతః |
ఉదపద్యత తేజో వై రూపవత్ స్పర్శశబ్దవత్ || 27 || 153

- తేజసస్తు వికుర్వాణాదాసీదంభో రసాత్మకం |
రూపవత్ స్పర్శవచ్చాంభో ఘోషవచ్చ పరాన్వయాత్ || 28 || 154
- విశేషస్తు వికుర్వాణాదంభసో గంధవానభూత్ |
పరాన్వయాద్ రసస్పర్శశబ్దరూపగుణాన్వితః || 29 || 155
- వైకారికాన్మనో జజ్ఞే దేవా వైకారికా దశ |
దిగ్వాతార్కప్రచేతోఽశ్వవహ్నింద్రోపేంద్రమిత్రకాః || 30 || 156
- తైజసాత్ తు వికుర్వాణాదింద్రియాణి దశాభవన్ |
జ్ఞానశక్తిః క్రియాశక్తిర్బుద్ధిః ప్రాణశ్చ తైజసా |
శ్రోత్రం త్వగ్గ్రాణదృగ్జిహ్వవాగ్దోర్మేఢ్రాంఘ్రిపాయవః || 31 || 157
- యదైతేఽసంగతా భావా భూతేంద్రియమనోగుణాః |
యదాయతననిర్మాణే న శేకుర్భృహ్మవిత్తమం || 32 || 158
- తదా సంహత్య చాన్యోన్యం భగవచ్ఛక్తిచోదితాః |
సదసత్త్వముపాదాయ చోభయం సస్పృజుర్వ్యదః || 33 || 159
- వర్షపూగసహస్రాంతే తదండముదకేశయం |
కాలకర్మస్వభావస్థో జీవోఽజీవమజీవయత్ || 34 || 160
- స ఏవ పురుషస్తస్మాదండం నిర్భిద్య నిర్గతః |
సహస్రోర్వంఘ్రిబాహ్వక్షః సహస్రాననశీర్షవాన్ || 35 || 161
- యస్యేహావయవైర్లోకాన్ కల్పయంతి మనీషిణః |
కట్యాదిభిరధః సప్త సప్తోర్ధ్వం జఘనాదిభిః || 36 || 162
- పురుషస్య ముఖం బ్రహ్మ క్షత్రమేతస్య బాహవః |
ఊర్వోర్వైశ్యో భగవతః పద్భ్యం శూద్రోఽభ్యజాయత || 37 || 163

భూర్లోకః కల్పితః పద్భ్యాం భువర్లోకోఽస్య నాభితః |
హృదా స్వర్లోక ఉరసా మహర్లోకో మహాత్మనః || 38 || 164

గ్రీవాయాం జనలోకశ్చ తపోలోకః స్తనద్వయాత్ |
మూర్ధభిః సత్యలోకస్తు బ్రహ్మలోకః సనాతనః || 39 || 165

తత్కట్యాం చాతలం క్షప్తమూరుభ్యాం వితలం విభోః |
జానుభ్యాం సుతలం శుద్ధం జంఘాభ్యాం తు తలాతలం || 40 || 166

మహాతలం తు గుల్ఫాభ్యాం ప్రపదాభ్యాం రసాతలం |
పాతాలం పాదతలత ఇతి లోకమయః పుమాన్ || 41 || 167

భూర్లోకః కల్పితః పద్భ్యాం భువర్లోకోఽస్య నాభితః |
స్వర్లోకః కల్పితో మూర్ధ్నా ఇతి వా లోకకల్పనా || 42 || 168

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
ద్వితీయస్కంధే పంచమోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

బ్రహ్మోవాచ

వాచాం వహ్నేర్ముఖం క్షేత్రం ఛందసాం సప్త ధాతవః ।

హవ్యకవ్యామృతాన్నానాం జిహ్వో సర్వరసస్య చ ॥ 1 ॥

169

సర్వాసూనాం చ వాయోశ్చ తన్నాసే పరమాయనే ।

అశ్వినోరోషధీనాం చ పూణో మోదప్రమోదయోః ॥ 2 ॥

170

రూపాణాం తేజసాం చక్షుర్ద్వివః సూర్యస్య చాక్షిణీ ।

కర్ణౌ దిశాం చ తీర్థానాం శ్రోత్రమాకాశశబ్దయోః ।

తద్ధాత్రం వస్తుసారాణాం సౌభగస్య చ భాజనం ॥ 3 ॥

171

త్వగస్య స్పర్శవాయోశ్చ సర్వమేధస్య చైవ హి ।

రోమాణ్యద్భిజ్జజాతీనాం యైర్వా యజ్ఞస్తు సంభృతః ॥ 4 ॥

172

కేశశ్మశ్రునఖాన్యస్య శిలాలోహాభ్రవిద్యుతాం ।

బాహవో లోకపాలానాం ప్రాయశః క్షేమకర్మణాం ॥ 5 ॥

173

విక్రమో భూర్భువః స్వశ్చ క్షేమస్య శరణస్య చ ।

సర్వకామవరస్యాపి హరేశ్చరణ ఆస్పదం ॥ 6 ॥

174

అపాం వీర్యస్య సర్గస్య పర్జన్యస్య ప్రజాపతేః ।

పుంసః శిశ్న ఉపస్థస్తు ప్రజాత్యానందనిర్వృతేః ॥ 7 ॥

175

- పాయుర్యమస్య మిత్రస్య పరిమోక్షస్య నారద |
హింసాయా నిర్భతేర్మృత్యోర్నిరయస్య గుదః స్మృతః || 8 || 176
- పరాభూతేరధర్మస్య తమసశ్చాపి పశ్చిమః |
నాడ్యో నదనదీనాం తు గోత్రాణామస్థిసంహతిః || 9 || 177
- అవ్యక్తరససింధూనాం భూతానాం నిధనస్య చ |
ఉదరం విదితం పుంసో హృదయం మనసః పదం || 10 || 178
- ధర్మస్య మమ తుభ్యం చ కుమారాణాం భవస్య చ |
విజ్ఞానస్య చ సత్త్వస్య పరస్యాత్మా పరాయణం || 11 || 179
- అహం భవాన్ భవశ్చైవ త ఇమే మునయోఽగ్రజాః |
సురాసురనరా నాగాః ఖగా మృగసరీసృపాః || 12 || 180
- గంధర్వాప్సరసో యక్షా రక్షోభూతగణోరగాః |
పశవః పితరః సిద్ధా విద్యాధ్రాశ్చారణా ద్రుమాః || 13 || 181
- అన్యే చ వివిధా జీవా జలస్థలనభౌకసః |
గ్రహర్క్షకేతవస్తారాస్తడితః స్తనయిత్నవః || 14 || 182
- సర్వం పురుష ఏవేదం భూతం భవ్యం భవచ్ఛ యత్ |
తేనేదమావృతం విశ్వం వితస్తిమధితిష్ఠతి || 15 || 183
- స్వధిష్ఠ్యం ప్రతపన్ ప్రాణో బహిశ్చ ప్రతపత్యసౌ |
ఏవం విరాజం ప్రతపంస్తపత్యంతర్బహిః పుమాన్ || 16 || 184
- సోఽమృతస్యాభయస్యేశో మర్త్యమన్నం యదత్యగాత్ |
మహిమైష తతో బ్రహ్మాన్ పురుషస్య దురత్యయః || 17 || 185
- పాదేషు సర్వభూతాని పుంసః స్థితిపదో విదుః |
అమృతం క్షేమమభయం త్రిమూర్ధ్నోఽధాయ మూర్ధసు || 18 || 186

- పాదాస్త్రయో బహిశ్చాసన్నప్రజానాం య ఆశ్రమాః |
అంతస్త్రిలోక్యాస్త్యపరో గృహమేధోఽబృహద్వ్యతః || 19 || 187
- సృతీ విచక్రమే విష్వజ్ సాశనానశనే ఉభే |
యదవిద్యా చ విద్యా చ పురుషస్తూభయాశ్రయః || 20 || 188
- యస్మాదండం విరాడ్ జజ్ఞే భూతేంద్రియగుణాత్మకః |
తద్ ద్రవ్యమత్యగాద్ విశ్వం గోభిః సూర్య ఇవాతపన్ || 21 || 189
- యదాస్య నాభ్యాన్నలినాదహమాసం మహాత్మనః |
నావిదం యజ్ఞసంభారాన్ పురుషావయవాదృతే || 22 || 190
- తేషు యజ్ఞస్య పశవః సవనస్పతయః కుశాః |
ఇదం చ దేవయజనం కాలశోఽర్చుగుణాన్వితః || 23 || 191
- వస్తూన్యోషధయః స్నేహ రసలోహమృదో జలం |
ఋచో యజాంషి సామాని చాతుర్హోత్రం చ సత్తమ || 24 || 192
- నామధేయాని మంత్రాశ్చ దక్షిణాశ్చ వ్రతాని చ |
దేవతానుక్రమః కల్పః సంకల్పస్తంత్రమేవ చ || 25 || 193
- గతయో మతయః శ్రద్ధా ప్రాయశ్చిత్తం సమర్పణం |
పురుషావయవైరేతే సంభారాః సంభృతా మయా || 26 || 194
- ఇతి సంభృతసంభారః పురుషావయవైరహం |
తమేవ పురుషం యజ్ఞం తేనైవాయజమీశ్వరం || 27 || 195
- తతస్తే భ్రాతర ఇమే ప్రజానాం పతయో నవ |
అయజన్ వ్యక్తమవ్యక్తం పురుషం సుసమాహితాః || 28 || 196
- తతశ్చ మనవః కాలే ఈజిరే ఋషయోఽపరే |
పితరో విబుధా దైత్యా మనుష్యాః క్రతుభిర్విభుం || 29 || 197

- నారాయణే భగవతి తదిదం విశ్వమాహితం |
గృహీతమాయోరుగుణః సర్గాదావగుణః స్వతః || 30 || 198
- సృజామి తన్నియుక్తోఽహం హరో హరతి తద్వశః |
విశ్వం పురుషరూపేణ పరిపాతి త్రిశక్తిధృక్ || 31 || 199
- ఇతి తేఽభిహితం తాత యథేదమనుపుచ్ఛసి |
నాన్యద్భగవతః కించిద్భావ్యం సదసదాత్మకం || 32 || 200
- న భారతీ మేఽంగ మృషోపలక్ష్యతే
న వై క్వచిన్నే మనసో మృషా గతిః |
న మే హృషీకాణి పతంత్యసత్పథే
యన్నే హృదౌత్కంఠ్యవతా ధృతో హరిః || 33 || 201
- సోఽహం సమామ్నాయమయస్తపోమయః
ప్రజాపతీనామభివందితః పతిః |
ఆస్థాయ యోగం నిపుణం సమాహిత -
స్తం నాధ్యగచ్ఛం యత ఆత్మసంభవః || 34 || 202
- నతోఽస్మ్యహం తచ్ఛరణం సమీయుషాం
భవచ్ఛిదం స్వస్త్వయనం సుమంగలం |
యో హ్యత్మమాయావిభవం స్మ పర్యగాద్
యథా నభః స్వాంతమథాపరే కుతః || 35 || 203
- నాహం న యూయం యదృతాం గతిం విదు -
ర్న వామదేవః కిముతాపరే సురాః |
తస్మాయయా మోహితబుద్ధయస్త్విదం
వినిర్మితం చాత్మసమం విచక్షమే || 36 || 204

- యస్యావతారకర్మాణి గాయంతి హ్యస్మదాదయః |
న యం విదంతి తత్త్వేన తస్మై భగవతే నమః || 37 || 205
- స ఏష ఆద్యః పురుషః కల్పే కల్పే సృజత్యజః |
ఆత్మాఽఽత్మన్యాత్మనాఽఽత్మానం సంయచ్ఛతి చ పాతి చ || 38 || 206
- విశుద్ధం కేవలం జ్ఞానం ప్రత్యక్ సమ్యగవస్థితం |
సత్యం పూర్ణమనాద్యంతం నిర్గుణం నిత్యమద్వయం || 39 || 207
- ఋషే విదంతి మునయః ప్రశాంతాత్మేంద్రియాశయాః |
యదా తదేవాసత్తర్కైస్తిరోధీయేత విప్లుతం || 40 || 208
- ఆద్యోఽవతారః పురుషః పరస్య
కాలః స్వభావః సదసన్మనశ్చ |
ద్రవ్యం వికారో గుణ ఇంద్రియాణి
విరాట్ స్వరాట్ స్థాస్సు చరిష్ణు భూమ్నః || 41 || 209
- అహం భవో యజ్ఞ ఇమే ప్రజేశా
దక్షాదయో యే భవదాదయశ్చ |
స్వర్లోకపాలాః ఖగలోకపాలా
నృలోకపాలాస్తలలోకపాలాః || 42 || 210
- గంధర్వవిద్యాధరచారణేశా
యే యక్షరక్షోరగనాగనాథాః |
యే వా ఋషీణామృషభాః పితౄణాం
దైత్యేంద్రసిద్ధేశ్వరదానవేంద్రాః |
అన్యే చ యే ప్రేతపిశాచభూత -
కూష్మాండయాదోమృగపక్ష్యధీశాః || 43 || 211

యత్ కిం చ లోకే భగవన్మహస్వ -

దోజఃసహస్వద్ బలవత్ క్షమావత్ |

శ్రీహివిభూత్యాత్మవదద్భుతార్ణం

తత్త్వం పరం రూపవదస్వరూపం || 44 ||

212

ప్రాధాన్యతో యాన్మష ఆమనంతి

లీలావతారాన్ పురుషస్య భూమ్నః |

ఆపీయతాం కర్ణకషాయశోషా -

ననుక్రమిష్యే త ఇమాన్ సుపేశాన్ || 45 ||

213

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే షష్ఠోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే సప్తమోఽధ్యాయః ॥

బ్రహ్మోవాచ

యత్రోద్యతః క్షితితలోద్ధరణాయ బిభృత్

క్రౌఢీం తనుం సకలయజ్ఞమయీమనంతః |

అంతర్మహార్ణవ ఉపాగతమాదిదైత్యం

తం దంష్ట్రయాద్రిమివ వజ్రధరో దదార || 1 ||

214

జాతో రుచేరజనయత్ సుయమాన్ సుయజ్ఞ

ఆకూతిసూనురమరానథ దక్షిణాయాం |

లోకత్రయస్య మహతీమహరద్ యదార్చిం

స్వాయంభువేన మనునా హరిరిత్యనూక్తః || 2 ||

215

జజ్ఞే చ కర్దమగృహే ద్విజ దేవహూత్యాం

స్త్రీభిః సమం నవభిరాత్మగతిం స్వమాత్రే |

ఊచే యయాఽఽత్మశమలం గుణసంగపంక -

మస్మిన్ విధూయ కపిలస్య గతిం ప్రపేదే || 3 ||

216

అత్రైరపత్యమభికాంక్షత ఆహ తుష్టో

దత్తో మయాహమితి యద్ భగవాన్ స దత్తః |

యత్పాదపంకజపరాగపవిత్రదేహ్

యోగర్థి మాపురుభయాం యదుహైహయాద్యాః || 4 ||

217

తప్తం తపో వివిధలోకసిన్ధుక్షయా మే
 ఆదౌ సనాత్ స్వతపసః స చతుఃసనోఽభూత్ |
 ప్రాక్కల్పసంప్లవవినష్టమిహాత్మతత్త్వం
 సమ్యగ్ జగాద మునయో యదచక్షతాత్మన్ || 5 ||

218

ధర్మస్య దక్షదుహితర్యజనిష్ట మూర్త్యాం
 నారాయణో నర ఇతి స్వతపఃప్రభావః |
 దృష్ట్వాఽఽత్మనో భగవతో నియమావలోపం
 దేవ్యస్త్యనంగపుతనా ఘటితుం న శేకుః || 6 ||

219

కామం దహంతి కృతినో నను రోషదృష్ట్యా
 రోషం దహంతముత తే న దహంత్యసహ్యం |
 సోఽయం యదంతరమలం ప్రవిశన్ బిభేతి
 కామః కథం ను పునరస్య మనః శ్రయేత || 7 ||

220

విధః సపత్న్యదితపత్రిభిరంతి రాజ్ఞో
 బాలోఽపి సన్నుపగతస్తపసే వనాని |
 తస్మా అదాద్ ధ్రువగతిం గృణతే ప్రసన్నో
 దివ్యాః స్తువంతి మునయో యదుపర్యధస్తాత్ || 8 ||

221

యద్వేనముత్పథగతం ద్విజవాక్యవజ్ర -
 విఘ్నష్టపౌరుషభగం నిరయే పతంతం |
 త్రాత్వార్థితో జగతి పుత్రపదం చ లేభే
 దుగ్ధా వసూని వసుధా సకలాని యేన || 9 ||

222

నాభేరసావృషభ ఆస సుదేవిసూను -
 ర్యో వై చచార సమదృగ్ జడయోగచర్యాం |
 యత్పారమహంస్యమృషయః పదమామనంతి
 స్వస్థః ప్రశాంతకరణః పరిముక్తసంగః || 10 ||

223

సత్రే మమాస భగవాన్ హయశీరషాథో

సాక్షాత్ స యజ్ఞపురుషస్తపనీయవర్ణః |
 ఛందోమయో మఖమయోఽఖిలదేవతాత్మా
 వాచో బభూవురుశతీః శ్వసతోఽస్య నస్తః || 11 ||

224

మత్యో యుగాంతసమయే మనునోపలబ్ధః

క్షోణీమయో నిఖిలజీవనికాయకేతః |
 విస్రంసితానురుభయే సలిలే ముఖాన్మే
 ఆదాయ తత్ర విజహార హ వేదమార్గాన్ || 12 ||

225

క్షీరోదధావమరదానవయూథపానా -

మున్మథ్నతామమృతలబ్ధయ ఆదిదేవః |
 పృష్ఠేన కచ్ఛపవపుర్విదధార గోత్రం
 నిద్రాక్షణోఽద్రిపరివర్తకషాణకంఢూః || 13 ||

226

త్రైవిష్టపోరుభయహా స నృసింహరూపం

కృత్వా భ్రమద్భృకుటిదంష్ట్రకరాలవక్త్రం |
 దైత్యేంద్రమాశు గదయాభిపతంతమారా -
 దూరౌ నిపాత్య విదదార నఖైః స్ఫురంతం || 14 ||

227

అంతఃసరస్యురుబలేన పదే గృహీతో

గ్రాహేణ యూథపతిరంబుజహస్త ఆర్తః |
 ఆహేదమాదిపురుషాఖిలలోకనాథ
 తీర్థశ్రవః శ్రవణమంగలనామధేయ || 15 ||

228

శ్రుత్వా హరిస్తమరణార్థినమప్రమేయ -

శ్చక్రాయుధః పతగరాజభుజాధిరూఢః |
 చక్రేణ నక్రవదనం వినిపాట్య తస్మా -
 ధస్తే ప్రగృహ్య భగవాన్ కృపయోజ్జహార || 16 ||

229

జ్యాయాన్ గుణైరవరజోఽప్యదితేః సుతానాం
 లోకాన్ విచక్రమ ఇమాన్ యదథాధియజ్ఞః |
 క్షాం వామనేన జగృహే త్రిపదచ్ఛలేన
 యాచ్ఛామృతే పథి చరన్ ప్రభుభిర్న చాల్యః || 17 ||

230

నార్థో బలేరయమురుక్రమపాదశౌచ -
 మాపః శిఖా ధృతవతో విబుధాధిపత్యం |
 యో వై ప్రతిశ్రుతమృతే న చిక్కిర్షదన్య -
 దాత్మానమంగ శిరసా హరయేఽభిమేనే || 18 ||

231

తుభ్యం చ నారద భృశం భగవాన్ వివృద్ధ -
 భావేన సాధుపరితుష్ట ఉవాచ యోగం |
 జ్ఞానం చ భాగవతమాత్మసతత్త్వదీపం
 యద్వాసుదేవశరణా విదురంజసైవ || 19 ||

232

చక్రం చ దిక్ష్యవిహతం దశసు స్వతేజో
 మన్వంతరేషు మనువంశధరో బిభర్తి |
 దుష్టేషు రాజసు దమం వ్యదధాత్ స్వకీర్తిం
 సత్యే త్రిపుష్ట ఉశతీం ప్రథయంశ్చరిత్యైః || 20 ||

233

ధన్వంతరిశ్చ భగవాన్ స్వయమేవ కీర్తి -
 ర్నామ్నా నృణాం పురురుజాం రుజ ఆశు హంతి |
 యజ్ఞే చ భాగమమృతాయురవావరుంధ
 ఆయుశ్చ వేదమనుశాస్త్యవతీర్య లోకే || 21 ||

234

క్షత్రం క్షయాయ విధినోపభృతం మహాత్మా
 బ్రహ్మధ్రుగుజ్ఞితపథం నరకార్తిలిప్సు |
 ఉద్ధంత్యసావవనికంటకముగ్రవీర్య -
 స్త్రిఃసప్తకృత్వ ఉరుధారపరశ్వధేన || 22 ||

235

అస్మత్ప్రసాదసుముఖః కలయా కలేశ
 ఇక్షాకువంశ అవతీర్య గురోర్నిదేశే |
 తిష్ఠన్ వనం సదయితానుజ ఆవివేశ
 యస్మిన్ విరుధ్య దశకంధర ఆర్తిమార్చ్ఛత్ || 23 || 236

యస్మా అదాదుదధిరూఢభయాంగవేపో
 మార్గం సపద్యరిపురం హరవద్ దిధక్షోః |
 దూరే సుహృన్మథితరోషసుశోణదృష్ట్యా
 తాతప్యమానమకరోరగనక్రచక్రః || 24 || 237

వక్షఃస్థలస్పర్శరుగ్ణమహేంద్రవాహ -
 దంతైర్విడంబితకకుఙ్కుష ఊఢహాసం |
 సద్యోఽసుభిః సహ వినేష్యతి దారహర్తు -
 ర్విస్ఫూర్జితైర్దనుష ఉచ్చరతోఽధిసైన్యే || 25 || 238

భూమేః సురేతరవరూఢవిమర్శితాయాః
 క్లేశవ్యయాయ కలయా సితకృష్ణకేశః |
 జాతః కరిష్యతి జనానుపలక్ష్యమార్గః
 కర్మాణి చాత్మమహిమోపనిబంధనాని || 26 || 239

తోకేన జీవహరణం యదులూకికాయా -
 స్త్రైమాసికస్య చ పదా శకటోఽపవృత్తః |
 యద్ రింగతాంతరగతేన దివిస్పృశోర్వా
 ఉన్మూలనం త్వితరథార్జునయోర్న భావ్యం || 27 || 240

యద్ వై వ్రజే వ్రజపశూన్ విషతోయపీథాన్
 పాలాంస్త్యజీవయదనుగ్రహదృష్టివృష్ట్యా |
 తచ్ఛుద్ధయేఽతివిషవీర్యవిలోలజిహ్వా -
 ముచ్చాటయిష్యదురగం విహరన్ ప్రాదిన్యాం || 28 || 241

తత్ కర్మ దివ్యమివ యన్నిశి నిఃశయానం
 దావాగ్నినా శుచివనే పరిదహ్యమానే |
 ఉన్నేష్యతి వ్రజమతోఽవసితాంతకాలం
 నేత్రే పిఠాయ్య సబలోఽనధిగమ్యవీర్యః || 29 ||

242

గృష్ణీత యద్ యదుపబంధమముష్య మాతా
 శుల్బం సుతస్య న తు తత్ తదముష్య మాతి |
 యజ్ఞృంభతోఽస్య వదనే భువనాని గోపీ
 సంవీక్ష్య శంకితమనాః ప్రతిబోధితాఽఽసీత్ || 30 ||

243

నందం చ మోక్ష్యతి భయాద్ వరుణస్య పాశాద్
 గోపాన్ బిలేషు పిహితాన్ మయసూనునా చ |
 అహ్వ్యృపుతం నిశి శయానమతిశ్రమేణ
 లోకం వికుంఠముపనేష్యతి గోకులం స్మ || 31 ||

244

గోపైర్ముఖే ప్రతిహతే వ్రజవిప్లవాయ
 దేవేఽభివర్షతి పశూన్ కృపయా రిరక్షుః |
 ధర్తోచ్చిలీంధ్రమివ సప్త దినాని సప్త -
 వర్షో మహీధ్రమనఘైకకరే సలీలం || 32 ||

245

క్రీడన్ వనే నిశి నిశాకరరశ్మిగౌర్యాం
 రాసోన్ముఖః కలపదాయతమూర్చ్ఛితేన |
 ఉద్దీపితస్మరరుజాం వ్రజభృద్వధూనాం
 హర్తుర్హరిష్యతి శిరో ధనదానుగస్య || 33 ||

246

యే చ ప్రలంబఖరదర్దురకేశ్యరిష్ట -
 మల్లేభకంసయవనాః కుజపౌండ్రకాద్యాః |
 అన్యే చ శాల్వకపిబల్వలదంతవక్త్ర -
 సప్తోక్షశంబరవిదూరధరుక్మిముఖ్యాః || 34 ||

247

యే వా మృధే సమితిశాలిన ఆత్తచాపాః
 కాంబోజమత్యక్తుకురుకైకయస్సంజయాద్యాః |
 యాస్యంత్యదర్శనమలం బలపార్థభీమ -
 వ్యాజాహ్వయేన హరిణా నిలయం తదీయం || 35 ||

248

కాలేన మీలితధియామవమృశ్య నృణాం
 స్తోకాయుషాం స్వనిగమో బత దూరపారః |
 ఆవిర్జితస్తవనుయుగం స హి సత్యవత్త్వాం
 వేదద్రుమం విటపశో విభజిష్యతి స్మ || 36 ||

249

దేవద్విషాం నిగమవర్తమని నిష్ఠితానాం
 పూర్భిర్మయేన విహితాభిరదృశ్యతూర్భిః |
 లోకాన్ ఘ్నతాం మతివిమోహమతిప్రలోభం
 వేషం విధాయ బహు భాష్యత ఔపధర్మ్యం || 37 ||

250

యర్హ్యాలయేష్యపి సతాం న హరేః కథాః స్యుః
 పాఖండినో ద్విజజనా వృషలా నృదేవాః |
 స్వాహా స్వధా వషడితి స్మ గిరో న యత్ర
 శాస్తా భవిష్యతి కలేర్భగవాన్ యుగాంతే || 38 ||

251

సర్గే తపోఽహమృషయో నవ యే ప్రజేశాః
 స్థానే చ ధర్మమఖమన్వమరావనీశాః |
 అంతే త్వధర్మహరమన్యవశాసురాద్యా
 మాయావిభూతయ ఇమాః పురుశక్తిభాజః || 39 ||

252

విష్ణోర్ను వీర్యగణనాం కతమోఽర్హతీహ
 యః పార్థివాన్యపి కవిర్విమమే రజాంసి |
 చస్కంభ యః స్వరంహసాస్థలతా త్రిపుష్పం
 యస్మాత్ త్రిసామ్యసదనాదురు కంపయానం || 40 ||

253

నాంతం విదామ్యహమమీ మునయోఽగ్రజాస్తే
 మాయాబలస్య పురుషస్య కుతోఽపరే యే |
 గాయన్ గుణాన్ దశశతానన ఆదిదేవః
 శేషోఽధునాపి సమవస్యతి నాస్య పారం || 41 ||

254

యేషాం స ఏవ భగవాన్ దయయేదనంతః
 సర్వాత్మనాఽఽశ్రితపదో యది నిర్వ్యలీకం |
 తే దుస్తరామతితరంతి చ దేవమాయాం
 నైషాం మమాహమితి ధీః శ్వశృగాలభక్ష్యే || 42 ||

255

వేదాహమంగ పరమస్య హి యోగమాయాం
 యూయం భవశ్చ భగవానథ దైత్యవర్యః |
 పత్నీ మనోః స చ మనుశ్చ తదాత్మజాశ్చ
 ప్రాచీనబర్హిర్యభురంగ ఉత ధ్రువశ్చ || 43 ||

256

ఇక్ష్వాకురైలముచుకుందవిదేహగాధి -
 రఘ్వంబరీషసగరా గయనాహుషాద్యాః |
 మాంధాత్రలర్కశతధన్వనురంతిదేవా
 దేవవ్రతో బలిరమూర్త రయో దిలీపః || 44 ||

257

సౌభర్యుతంకశిబిదేవలపిప్పలాద -
 సారస్వతోద్ధవపరాశరభూరిషేణాః |
 యేఽన్యే విభీషణహనూమదుపేంద్రదత్త -
 పార్థార్ణి షేణవిదురశ్రుతదేవవర్యాః || 45 ||

258

తే వై విదంత్యతితరంతి చ దేవమాయాం
 స్త్రీశూద్రహూణశబరా అపి పాపజీవాః |
 యద్యద్భృతక్రమపరాయణశీలశిక్షా -
 స్తిర్యగ్జనా అపి కిము శ్రుతధారణా యే || 46 ||

259

శశ్వత్ ప్రశాంతమభయం ప్రతిబోధమాత్రం

శుద్ధం సమం సదసతః పరమాత్మతత్త్వం |

శబ్దో న యత్ర పురుకారకవాన్ క్రియార్థో

మాయా పరైత్యభిముఖే చ విలజ్జమానా || 47 ||

260

తద్ వై పదం భగవతః పరమస్య పుంసో

బ్రహ్మైతి యద్ విదురజస్తసుఖం విశోకం |

సద్భ్యజ్ఞే నియమ్య యతయో యమకర్తహేతిం

జహ్యుః స్వరాడివ నిపానఖనిత్రమింద్రః || 48 ||

261

స శ్రేయసామపి విభుర్భగవాన్ యతోఽస్య

భావస్వభావవిహితస్య సతః ప్రసిద్ధిః |

దేహే స్వధాతువిగమేఽనువిశీర్యమాణే

వ్యోమేవ తత్ర పురుషో న విశీర్యతేఽజః || 49 ||

262

సోఽయం తేఽభిహితస్తాత భగవాన్ విశ్వభావనః |

సమాసేన హరేర్నాన్యదన్యస్మాత్ సదసచ్చ యత్ || 50 ||

263

ఇదం భాగవతం నామ యన్మే భగవతోదితం |

సంగ్రహోఽయం విభూతీనాం త్వమేతద్ విపులీకురు || 51 ||

264

యథా హరౌ భగవతి నృణాం భక్తిర్భవిష్యతి |

సర్వాత్మన్యఖిలాధారే ఇతి సంకల్ప్య వర్ణయ || 52 ||

265

మాయాం వర్ణయతోఽముష్య ఈశ్వరస్యానుమోదతః |

శృణ్వతః శ్రద్ధయా నిత్యం మాయయాఽఽత్మా న ముహ్యతి || 53 ||

266

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే బ్రహ్మనారదసంవాదే సప్తమోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే అష్టమోఽధ్యాయః ॥

రాజోవాచ

బ్రహ్మణా చోదితో బ్రహ్మన్ గుణాఖ్యానేఽగుణస్య చ |
యస్మై యస్మై యథా ప్రాహ నారదో దేవదర్శనః || 1 ||

267

ఏతద్ వేదితుమిచ్ఛామి తత్త్వం వేదవిదాం వర |
హరేరద్భుతవీర్యస్య కథా లోకసుమంగలాః || 2 ||

268

కథయస్వ మహాభాగ యథాహమఖిలాత్మని |
కృష్ణే నివేశ్య నిఃసంగం మనస్త్యక్త్యే కలేవరం || 3 ||

269

శృణ్వతః శ్రద్ధయా నిత్యం గృణతశ్చ స్వచేష్టితం |
కాలేన నాతిదీర్ఘేణ భగవాన్ విశతే హృది || 4 ||

270

ప్రవిష్టః కర్ణరంధ్రేణ స్వానాం భావసరోరుహం |
ధునోతి శమలం కృష్ణః సలిలస్య యథా శరత్ || 5 ||

271

ధౌతాత్మా పురుషః కృష్ణపాదమూలం న ముంచతి |
ముక్తసర్వపరిక్లేశః పాంథః స్వశరణం యథా || 6 ||

272

యదథాతుమతో బ్రహ్మన్ దేహారంభోఽస్య థాతుభిః |
యదృచ్ఛయా హేతునా వా భవంతో జానతే యథా || 7 ||

273

- ఆసీద్ యదుదరాత్ పద్మం లోకసంస్థానలక్షణం |
యావానయం వై పురుష ఇయతావయవైః పృథక్ |
తావానసావితి ప్రోక్తః సంస్థావయవవానివ || 8 || 274
- అజః సృజతి భూతాని భూతాత్మా యదనుగ్రహాత్ |
దదృశే యేన తద్రూపం నాభిపద్మసముద్భవః || 9 || 275
- స చాపి యత్ర పురుషో విశ్వస్థిత్పుద్భవాప్యయః |
ముక్త్యాఽఽత్మమాయాం మాయేశః శేతే సర్వగుహాశయః || 10 || 276
- పురుషావయవైర్లోకాః సపాలాః పూర్వకల్పితాః |
లోకైరముష్యావయవాః సపాలైరితి శుశ్రుమ || 11 || 277
- యావాన్ కల్పో వికల్పో వా యథా కాలోఽనుమీయతే |
భూతభవ్యభవచ్ఛబ్ద ఆయుర్మానం చ యత్ సతః || 12 || 278
- కాలస్యానుగతిర్యా తు లక్ష్యతేఽణ్వీ బృహత్యపి |
యావత్యః కర్మగతయో యాదృశీర్ద్విజసత్తమ || 13 || 279
- యస్మిన్ కర్మసమావాయో యథా యేనోపగృహ్యతే |
గుణానాం గుణినాం చైవ పరిణామమభీప్సతాం || 14 || 280
- భూపాతాలకకుబ్ధోమగ్రహనక్షత్రభూభృతాం |
సరిత్సముద్రద్వీపానాం సంభవశ్చైతదోకసాం || 15 || 281
- ప్రమాణమండకోశస్య బాహ్యభ్యంతరభేదతః |
మహతాం చానుచరితం వర్ణాశ్రమవినిశ్చయః || 16 || 282
- యుగాని యుగమానం చ ధర్మో యశ్చ యుగే యుగే |
అవతారానుచరితం యదాశ్చర్యతమం హరేః || 17 || 283

- నృణాం సాధారణో ధర్మః సవిశేషశ్చ యాదృశః |
శ్రేణీనాం రాజర్షీణాం చ ధర్మః కృచ్ఛేషు జీవతాం || 18 || 284
- తత్త్వానాం పరిసంఖ్యానం లక్షణం హేతులక్షణం |
పురుషారాధనవిధిర్వ్యగస్యాధ్యాత్మికస్య చ || 19 || 285
- యోగేశ్వరైశ్వర్యగతిర్లింగభంగస్తు యోగినాం |
వేదోపవేదధర్మాణామితిహాసపురాణయోః || 20 || 286
- సంప్లవః సర్వభూతానాం విక్రమః ప్రతిసంక్రమః |
ఇష్టాపూర్తస్య కామ్యానాం త్రివర్గస్య చ యో విధిః || 21 || 287
- యశ్చానుశాయినాం సర్గః పాఖండస్య చ సంభవః |
ఆత్మనో బంధమోక్షౌ చ వ్యవస్థానం స్వరూపతః || 22 || 288
- యథాఽఽత్మతంత్రో భగవాన్ విక్రీడత్యాత్మమాయయా |
విసృజ్య వా యథా మాయాముదాస్తే సాక్షివద్ విభుః || 23 || 289
- సర్వమేతచ్ఛ భగవన్ పృచ్ఛతే మేఽనుపూర్వశః |
తత్త్వతోఽర్హస్యదాహర్తుం ప్రపన్నాయ మహామునే || 24 || 290
- అత్ర ప్రమాణం హి భవాన్ పరమేష్ఠీ యథాఽఽత్మభూః |
పరే చేహానుతిష్ఠంతి పూర్వేషాం పూర్వజైః కృతం || 25 || 291
- న మేఽసవః పరాయంతి బ్రహ్మన్ననశనాదమీ |
పిబతోఽచ్యుతపీయూషమన్యత్ర కుపితాద్ ద్విజాత్ || 26 || 292
- సూత ఉవాచ
స ఉపామంత్రితో రాజ్ఞా కథాయామితి సత్పతేః |
బ్రహ్మరాతో భృశం ప్రీతో విష్ణురాతేన సంసది || 27 || 293

ప్రాహ భాగవతం నామ పురాణం బ్రహ్మసమ్మితం ।
బ్రహ్మణే భగవతోష్పేక్షం బ్రహ్మకల్ప ఉపాగతే ॥ 28 ॥

294

యద్ యత్ పరీక్షిదృషభః పాండూనామనుషృచ్ఛతి ।
ఆనుపూర్వేన్ద్రణ తత్సర్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే ॥ 29 ॥

295

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
ద్వితీయస్కంధే ప్రశ్నవిధిర్నామ అష్టమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే నవమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

ఆత్మమాయామృతే రాజన్ పరస్యానుభవాత్మనః |

న ఘటేతార్థసంబంధః స్వప్నద్రష్టురివాంజసా || 1 ||

296

బహురూప ఇవాభాతి మాయయా బహురూపయా |

రమమాణో గుణేష్వస్యా మమాహమితి మన్యతే || 2 ||

297

యర్హి వావ మహిమ్ని స్వే పరస్మిన్ కాలమాయయోః |

రమేత గతసమ్మోహస్త్యక్తోదాస్తే తదోభయం || 3 ||

298

ఆత్మతత్త్వవిశుద్ధ్యర్థం యదాహ భగవాన్మతం |

బ్రహ్మణే దర్శయన్ రూపమవ్యలీకవ్రతాదృతః || 4 ||

299

స ఆదిదేవో జగతాం పరో గురుః

స్వధిష్ఠ్యమాస్థాయ సిస్సక్షయైక్షత |

తాం నాధ్యగచ్ఛద్ దృశమత్ర సమ్మతాం

ప్రపంచనిర్మాణవిధిర్యయా భవేత్ || 5 ||

300

స చింతయన్ ద్వ్యక్షరమేకదాంభ -

స్యపాశృణోద్ ద్విర్గదితం వచో విభుః |

స్పర్శేషు యత్తోడశమేకవింశం

నిష్కించనానాం నృప యద్ ధనం విదుః || 6 ||

301

నిశమ్య తద్వక్తృదిదృక్షయా దిశో
 విలోక్య తత్రాన్యదపశ్యమానః |
 స్వధిష్ణ్యమాస్థాయ విమృశ్య తద్ధితం
 తపస్యపాదిష్ట ఇవాదధే మనః || 7 ||

302

దివ్యం సహస్రాబ్దమమోఘదర్శనో
 జితానిలాత్మా విజితోభయేంద్రియః |
 అతప్యత స్మాఖిలలోకతాపనం
 తపస్తపీయాంస్తపతాం సమాహితః || 8 ||

303

తస్మై స్వలోకం భగవాన్ సభాజితః
 సందర్శయామాస పరం న యత్పరం |
 వ్యపేతసంక్లేశవిమోహసాధ్వసం
 స్వదృష్టవద్భిర్విబుధైరభిష్టుతం || 9 ||

304

ప్రవర్తతే యత్ర రజస్తమస్తయోః
 సత్త్వం చ మిశ్రం న చ కాలవిక్రమః |
 న యత్ర మాయా కిముతాపరే హరే -
 రనువ్రతా యత్ర సురాసురార్చితాః || 10 ||

305

శ్యామావదాతాః శతపత్రలోచనాః
 పిశంగవస్త్రాః సురుచః సుపేశసః |
 సర్వే చతుర్బాహవ ఉన్మిషన్మణి -
 ప్రవేకనిష్కాభరణాః సువర్చసః |
 ప్రవాలవైదూర్యమృణాలవర్చసః
 పరిస్ఫురత్కుండలమౌలిమాలినః || 11 ||

306

భ్రాజిష్ణుభిర్యః పరితో విరాజతే
 లసద్విమానావలిభిర్మహాత్మనాం |

విద్యోతమానః ప్రమదోత్తమాద్యుభిః

సవిద్యుదభ్రావలిభిర్యథా నభః || 12 ||

307

శ్రీర్యత్ర రూపిణ్యురుగాయపాదయోః

కరోతి మానం బహుధా విభూతిభిః |

ప్రేఖం శ్రితా యా కుసుమాకరానుగై -

ర్విగీయమానా ప్రియకర్మ గాయతీ || 13 ||

308

దదర్శ తత్రాఖిలసాత్వతాం పతిం

శ్రియః పతిం యజ్ఞపతిం జగత్పతిం |

సునందనందప్రబలార్హణాదిభిః

స్వపార్షదముఖ్యైః పరిసేవితం విభుం || 14 ||

309

భృత్యప్రసాదాభిముఖం దృగాసవం

ప్రసన్నహాసారుణలోచనాననం |

కిరీటినం కుండలినం చతుర్భుజం

పీతాంబరం వక్షసి లక్ష్మితం శ్రియా || 15 ||

310

అధ్వర్హణీయాసనమాస్థితం పరం

వృతం చతుఃషోడశపంచశక్తిభిః |

యుక్తం భగైః స్వైరితరత్ర చాధ్రువైః

స్వ ఏవ ధామన్ రమమాణమీశ్వరం || 16 ||

311

తద్దర్శనాహ్లాదపరిప్లుతాంతరో

హృష్యత్తనుః ప్రేమభరాశ్రులోచనః |

ననామ పాదాంబుజమస్య విశ్వస్పృగ్

యత్ పారమహంస్యేన పథాధిగమ్యతే || 17 ||

312

తం ప్రీయమాణం సముపస్థితం తదా

ప్రజావిసర్గే నిజశాసనార్హణం |

బభాష ఈషత్స్మితశోచిషా గిరా

ప్రియః ప్రియం ప్రీతమనాః కరే స్పృశన్ || 18 ||

313

శ్రీభగవానువాచ

త్వయాహం తోషితః సమ్యగ్ వేదగర్భ సిస్పక్షయా |

చిరం భృతేన తపసా దుస్తోషః కూటయోగినాం || 19 ||

314

వరం వరయ భద్రం తే వరేశం మాభివాంఛితం |

బ్రహ్మాంచేయః పరిశ్రామః పుంసో మద్ధర్మనావధిః || 20 ||

315

మనీషితానుభావోఽయం మమ లోకావలోకనం |

యదుపశ్రుత్య రహసి చకర్థ పరమం తపః || 21 ||

316

ప్రత్యాదిష్టం మయా తత్ర త్వయి కర్మవిమోహితే |

తపో మే హృదయం సాక్షాదాత్మాహం తపసోఽనఘ || 22 ||

317

సృజామి తపసైవేదం గ్రసామి తపసా పునః |

బిభర్మి తపసా విశ్వం వీర్యం మే దుశ్చరం తపః || 23 ||

318

బ్రహ్మోవాచ

భగవన్ సర్వభూతానామధ్యక్షోఽవస్థితో గుహం |

వేద హ్యప్రతిరుద్ధేన ప్రజ్ఞానేన చిక్రీతం || 24 ||

319

తథాపి నాథమానస్య నాథ నాథయ నాథితం |

పరావరే యథా రూపే జానీయాం తే త్వరూపిణః || 25 ||

320

యథాఽఽత్మమాయాయోగేన నానాశక్త్యుపబృంహితం |

విలుంపన్ విసృజన్ గృష్ణాన్ బిభ్రదాత్మానమాత్మనా || 26 ||

321

క్రీడస్యమోఘసంకల్ప ఉర్జనాభిర్యథోర్ణతే |

తథా తద్విషయాం ధేహి మనీషాం మయి మాధవ || 27 ||

322

భగవచ్ఛక్తితమహం కరవాణి హ్యతంద్రితః |

నేహమానః ప్రజాసర్గం బధ్యేయం యదనుగ్రహత్ || 28 ||

323

యావత్ సఖా సఖ్యురివేశ తే కృతః

ప్రజావిసర్గే విభజామి భో జనం |

అవిక్లవస్తే పరికర్మణి స్థితో

మా మే సమున్నద్ధమదోఽజమానినః || 29 ||

324

శ్రీభగవానువాచ

జ్ఞానం పరమగుహ్యం మే యద్ విజ్ఞానసమన్వితం |

సరహస్యం తదంగం చ గృహాణ గదితం మయా || 30 ||

325

యావానహం యథాభావో యద్రూపగుణకర్మకః |

తథైవ తత్త్వవిజ్ఞానమస్తు తే మదనుగ్రహత్ || 31 ||

326

అహమేవాసమేవార్గే నాన్యద్ యత్ సదసత్ పరం |

పశ్చాదహం యదేతచ్ఛ యోఽవశిష్యేత సోఽస్మ్యహం || 32 ||

327

ఋతేఽర్థం యత్ ప్రతీయేత న ప్రతీయేత చాత్మని |

తద్విద్యాదాత్మనో మాయాం యథాఽభాసో యథా తమః || 33 ||

328

యథా మహంతి భూతాని భూతేషూచ్ఛావచేష్వను |

ప్రవిష్టాన్యప్రవిష్టాని తథా తేషు న తేష్వహం || 34 ||

329

ఏతావదేవ జిజ్ఞాస్యం తత్త్వజిజ్ఞాసునాఽత్మనః |

అన్వయవ్యతిరేకాభ్యాం యత్ స్యాత్ సర్వత్ర సర్వదా || 35 ||

330

ఏతన్మతం సమాత్రిష్ఠ పరమేణ సమాధినా |

భవాన్ కల్పవికల్పేషు న విముహ్యతి కర్ణిచిత్ || 36 ||

331

శ్రీశుక ఉవాచ

సంప్రదిశ్యైవమజనో జనానాం పరమేష్ఠినం ।

పశ్యతస్తస్య తద్ రూపమాత్మనో న్యరుణద్ధరిః ॥ 37 ॥ 332

అంతర్హితేంద్రియార్థాయ హరయే విహితాంజలిః ।

సర్వభూతమయో విశ్వం ససర్జేదం స పూర్వవత్ ॥ 38 ॥ 333

ప్రజాపతిర్ధర్మపతిరేకదా నియమాన్ యమాన్ ।

భద్రం ప్రజానామన్విచ్ఛన్నాతిష్ఠత్ స్వార్థకామ్యయా ॥ 39 ॥ 334

తం నారదః ప్రియతమో రిక్థాదానామనువ్రతః ।

శుశ్రూషమాణః శీలేన ప్రశ్రయేణ దమేన చ ॥ 40 ॥ 335

మాయాం వివిదిషన్ విష్ణోర్మాయేశస్య మహామునిః ।

మహాభాగవతో రాజన్ పితరం పర్యతోషయత్ ॥ 41 ॥ 336

తుష్టం నిశామ్య పితరం లోకానాం ప్రపితామహం ।

దేవర్షిః పరిపప్రచ్ఛ భవాన్ యన్మానుష్యచ్ఛతి ॥ 42 ॥ 337

తస్మా ఇదం భాగవతం పురాణం దశలక్షణం ।

ప్రోక్తం భగవతా ప్రాహ ప్రితః పుత్రాయ భూతకృత్ ॥ 43 ॥ 338

నారదః ప్రాహ మునయే సరస్వత్యాస్తటే నృప ।

ధ్యాయతే బ్రహ్మ పరమం వ్యాసాయామితతేజసే ॥ 44 ॥ 339

యదుతాహం త్వయా పృష్టో వైరాజాత్ పురుషాదిదం ।

యథాఽఽసీత్తదుపాఖ్యాన్యే ప్రశ్నానన్యాంశ్చ కృత్స్నశః ॥ 45 ॥ 340

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

ద్వితీయస్కంధే నవమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే దశమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

అత్ర సర్గో విసర్గశ్చ స్థానం పోషణమూతయః |

మన్వంతరేశానుకథా నిరోధో ముక్తిరాశ్రయః || 1 ||

341

దశమస్య విశుద్ధ్యర్థం నవానామిహ లక్షణం |

వర్ణయంతి మహాత్మానః శ్రుతేనార్థేన చాంజసా || 2 ||

342

భూతమాత్రేంద్రియధియాం జన్మ సర్గ ఉదాహృతః |

బ్రహ్మణో గుణవైషమ్యాద్ విసర్గః పౌరుషః స్మృతః || 3 ||

343

స్థితిర్వైకుంఠవిజయః పోషణం తదనుగ్రహః |

మన్వంతరాణి సద్ధర్మ ఊతయః కర్మవాసనాః || 4 ||

344

అవతారానుచరితం హరేశ్చాస్యానువర్తినాం |

సతామీశకథాః ప్రోక్తా నానాఖ్యానోపబృంహితాః || 5 ||

345

నిరోధోఽస్యానుశయనమాత్మనః సహ శక్తిభిః |

ముక్తిర్నిత్యాన్యధారూపం స్వరూపేణ వ్యవస్థితః || 6 ||

346

ఆభాసశ్చ నిరోధశ్చ యతశ్చాధ్యవసీయతే |

స ఆశ్రయః పరం బ్రహ్మ పరమాత్మేతి శబ్ద్యతే || 7 ||

347

- యోఽధ్యాత్మికోఽయం పురుషః సోఽసావేవాధిదైవికః |
యస్తత్రోభయవిచ్ఛేదః పురుషో హ్యాధిభౌతికః || 8 || 348
- ఏకమేకతరాభావే యదా నోపలభామహే |
త్రితయం తత్ర యో వేద స ఆత్మా స్వాశ్రయాశ్రయః || 9 || 349
- పురుషోఽండం వినిర్భిద్య యదాసౌ స వినిర్గతః |
ఆత్మనోఽయనమన్విచ్ఛన్నపోఽస్త్రాక్షీచ్ఛుచిః శుచీః || 10 || 350
- తాస్యవాత్సీత్ స్వసృష్టాసు సహస్రపరివత్సరాన్ |
తేన నారాయణో నామ యదాపః పురుషోద్భవాః || 11 || 351
- ద్రవ్యం కర్మ చ కాలశ్చ స్వభావో జీవ ఏవ చ |
యదనుగ్రహతః సంతి న సంతి యదుపేక్షయా || 12 || 352
- ఏకో నానాత్వమన్విచ్ఛన్ యోగతల్పాత్ సముత్థితః |
వీర్యం హిరణ్మయం దేవో మాయయా వ్యసృజత్ త్రిధా || 13 || 353
- అధిదైవమథాధ్యాత్మమధిభూతమితి ప్రభుః |
యథైకం పౌరుషం వీర్యం త్రిధాభిద్యత తచ్ఛృణు || 14 || 354
- అంతఃశరీర ఆకాశాత్ పురుషస్య విచేష్టతః |
ఓజః సహో బలం జజ్ఞే తతః ప్రాణో మహానసుః || 15 || 355
- అనుప్రాణంతి యం ప్రాణాః ప్రాణంతం సర్వజంతుషు |
అపానంతమపానంతి నరదేవమివానుగాః || 16 || 356
- ప్రాణేన క్షిపతా క్షుత్ తృడంతరా జాయతే ప్రభోః |
పిపాసతో జక్షతశ్చ ప్రాజ్ఞుఖం నిరభిద్యత || 17 || 357
- ముఖతస్తాలు నిర్భిన్నం జిహ్వ తత్రోపజాయతే |
తతో నానారసో జజ్ఞే జిహ్వయా యోఽధిగమ్యతే || 18 || 358

వివక్షోర్ముఖతో భూమ్నో వహ్నిర్వాగ్ వ్యాహృతం తయోః |

జలే వై తస్య సుచిరం నిరోధః సమజాయత || 19 ||

359

నాసికే నిరభిద్యేతాం దోధూయతి నభస్వతి |

తత్ర వాయుర్గంధవహో హ్రాణో నసి జిఘృక్షతః || 20 ||

360

యదాఽఽత్మని నిరాలోకమాత్మానం చ దిదృక్షతః |

నిర్భిన్నే హ్యక్షిణీ తస్య జ్యోతిశ్చక్షుర్గుణగ్రహః || 21 ||

361

బోధ్యమానస్య ఋషిభిరాత్మనస్తజ్జిఘృక్షతః |

కర్ణౌ చ నిరభిద్యేతాం దిశః శ్రోత్రం గుణగ్రహః || 22 ||

362

వస్తునో మృదుకాఠిన్యలఘుగుర్వోష్ణశీతతాం |

జిఘృక్షతస్తవజ్ నిర్భిన్నా తస్యాం రోమమహీరుహాః |

తత్ర చాంతర్బహిర్వాతస్త్వచా లబ్ధగుణో వృతః || 23 ||

363

హస్తౌ రురుహతుస్తస్య నానాకర్మచిక్రీర్షయా |

తయోస్తు బలమింద్రశ్చ ఆదానముభయాశ్రయం || 24 ||

364

గతిం జిగీషతః పాదౌ రురుహతేఽభికామికాం |

పద్భ్యాం యజ్ఞః స్వయం హవ్యం కర్మభిః క్రియతే నృభిః || 25 ||

365

నిరభిద్యత శిశ్నో వై ప్రజానందామృతార్థినః |

ఉపస్థ ఆసీత్ కామానాం ప్రియం తదుభయాశ్రయం || 26 ||

366

ఉత్సిసృక్షోర్థాతుమలం నిరభిద్యత వై గుదం |

తతః పాయుస్తతో మిత్ర ఉత్సర్గ ఉభయాశ్రయః || 27 ||

367

ఆసిసృప్తోః పురః పుర్యా నాభిద్వారమపానతః |

తత్రాపానస్తతో మృత్యుః పృథక్త్వముభయాశ్రయం || 28 ||

368

- ఆదితోస్సరన్నపానానామాసన్ కుక్ష్యంత్రనాడయః |
నద్యః సముద్రాశ్చ తయోస్తుష్టిః పుష్టిస్తదాశ్రయే || 29 || 369
- నిదిధ్యాసోరాత్మమాయాం హృదయం నిరభిద్యత |
తతో మనస్తతశ్చంద్రః సంకల్పః కామ ఏవ చ || 30 || 370
- త్వక్చర్మమాంసరుధిరమేదోమజ్జాస్థిధాతవః |
భూమ్యప్తేజోమయాః సప్త ప్రాణో వ్యోమాంబువాయుభిః || 31 || 371
- గుణాత్మకానీంద్రియాణి భూతాదిప్రభవా గుణాః |
మనః సర్వవికారాత్మా బుద్ధిర్విజ్ఞానరూపిణీ || 32 || 372
- ఏతద్భగవతో రూపం స్థూలం తే వ్యాహృతం మయా |
మహ్యదిభిశ్చావరణైరప్టభిర్బహిరావృతం || 33 || 373
- అతః పరం సూక్ష్మతమమవ్యక్తం నిర్విశేషణం |
అనాదిమధ్యనిధనం నిత్యం వాఙ్మనసః పరం || 34 || 374
- అమునీ భగవద్రూపే మయా తే అనువర్ణితే |
ఉభే అపి న గృహ్లాంతి మాయాసృష్టే విపశ్చితః || 35 || 375
- స వాచ్యవాచకతయా భగవాన్ బ్రహ్మరూపధృక్ |
నామరూపక్రియా ధత్తే సకర్మాకర్మకః పరః || 36 || 376
- ప్రజాపతీన్మనూన్ దేవాన్పుషీన్ పితృగణాన్ పృథక్ |
సిద్ధచారణగంధర్వాన్ విద్యాధ్రాసురగుహ్యకాన్ || 37 || 377
- కిన్నరాప్సరసో నాగాన్ సర్పాన్ కింపురుషోరగాన్ |
మాతృ రక్షః పిశాచాంశ్చ ప్రేతభూతవినాయకాన్ || 38 || 378
- కూష్మాండోన్మాదవేతాలాన్ యాతుధానాన్ గ్రహానపి |
ఖగాన్మృగాన్ పశూన్ వృక్షాన్ గిరీన్పుప సరీసృపాన్ || 39 || 379

- ద్వివిధాశ్చతుర్విధా యేఽన్యే జలస్థలనభౌకసః |
కుశలాకుశలా మిశ్రాః కర్మణాం గతయస్త్విమాః || 40 || 380
- సత్త్వం రజస్తమ ఇతి తిస్రః సురన్మనారకాః |
తత్రాప్యేకైకశో రాజన్ భిద్యంతే గతయస్త్విధా |
యదైకైకతరోఽన్యాభ్యాం స్వభావ ఉపహన్యతే || 41 || 381
- స ఏవేదం జగద్ధాతా భగవాన్ ధర్మరూపధృక్ |
పుష్టాతి స్థాపయన్ విశ్వం తిర్యజ్నరసురాత్మభిః || 42 || 382
- తతః కాలాగ్నిరుద్రాత్మా యత్స్పృష్టమిదమాత్మనః |
సన్నియచ్ఛతి కాలేన ఘనానీకమివానిలః || 43 || 383
- ఇత్థంభావేన కథితో భగవాన్ భగవత్తమః |
నేత్థంభావేన హి పరం ద్రష్టుమర్హంతి సూరయః || 44 || 384
- నాస్య కర్మణి జన్మాదౌ పరస్యానువిధీయతే |
కర్తృత్వప్రతిషేధార్థం మాయయాఽఽరోపితం హి తత్ || 45 || 385
- అయం తు బ్రహ్మణః కల్పః సవికల్ప ఉదాహృతః |
విధిః సాధారణో యత్ర సర్గాః ప్రాకృతవైకృతాః || 46 || 386
- పరిమాణం చ కాలస్య కల్పలక్షణవిగ్రహం |
యథా పురస్తాద్వ్యాఖ్యాన్యే పాద్యం కల్పమథో శృణు || 47 || 387
- శౌనక ఉవాచ
యదాహ నో భవాన్ సూత క్షత్తా భాగవతోత్తమః |
చచార తీర్థాని భువన్త్యక్త్వా బంధూన్ సుదున్త్యజాన్ || 48 || 388
- కుత్ర కౌషారవేన్తస్య సంవాదోఽధ్యాత్మసంశ్రితః |
యద్వా స భగవాన్స్తస్మై పృష్టస్తత్త్వమువాచ హ || 49 || 389

బ్రూహి నస్తదిదం సౌమ్య విదురస్య విచేష్టితం ।

బంధుత్యాగనిమిత్తం చ తథైవాగతవాన్ పునః ॥ 50 ॥

390

సూత ఉవాచ

రాజ్ఞా పరీక్షితా పృష్టో యదవోచన్మహామునిః ।

తద్వోఽభిధాన్యే శృణుత రాజ్ఞః ప్రశ్నానుసారతః ॥ 51 ॥

391

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే వైయాసిక్యామష్టాదశ
సాహస్ర్యాం పారమహంస్యాం సంహితాయాం ద్వితీయస్కంధే
పురుషసంస్థానువర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥